

Militaire Spectator.

Dingsdag, den 3sten October.

De *Militaire Spectator* verschijnt op onbepaalde tijden. Men abonneert zich voor 10 nummers, bij alle Postdirecteuren en Boekhandelaren, door het geheele Koninkrijk à f 2, 25, franco per post. De Jaargang zal de 40 nummers niet te boven gaan. Alle inzendingen geschieden, franco, aan de Uitgevers BROESE & Comp. te Breda, met het opschrift: *Voor den Militairen Spectator*

AANMERKINGEN

BETREFFENDE HET

PAARDENTUIG DER KURASSIERS.

2°. ARTIKEL.

Borstriem, Staatriem, Singels.

Na in ons 1ste artikel het ondoelmatige van het tegenwoordige model Schapenvacht en Schabrak aangetoond te hebben, willen wij voortgaan met de verdere uitrusting van het kurassiers-paard, in alle hare bijzonderheden, naauwkeurig te onderzoeken, en bepalen ons te dien einde thans tot de drie bovengenoemde stukken.

De *borstriem* bestaat uit twee zijstukken aan beide zijden, door de voorste stoot van den buiksingel wederhouden, van voren door eene gesp vereenigd, en, uit twee opgaande stukken, aan weerszijde door gespen voor aan den boom, van den zadel vastgemaakt; - het, aan den borstriem gehezigd leder, heeft eene breedte van twee en een halve nedl. duim. Zal de borstriem nut doen, dan moet hij kunnen dienen, om den zadel, de singels en de geheele pakkaadje, inzonderheid bij het beklimmen van hoogten, op hunne plaats te doen blijven. Voldoet hij hieraan, zoo mag hij in de 2de plaats tot sieraad strekken.

Deze borstriem voldoet echter aan de bovenbedoelde vereischten in geenen deele; want, uit een en ander volgt, als van zelve, dat, bij de minste achterwaartsche beweging des zadels, alleen het bovenste gedeelte of de voorste stoot der buiksingel (immers in zoo verre dat gedeelte toegeven kan) en geenzins de zadel en de singels wederhouden worden. Wijders, dat bij de minste poging van het paard tot nederbuigen van den hals, om te grazen of anderzins, de opgaande stukken, telkens van de zijstukken (den eigenlijken borstriem vormende) afgescheurd wordt; en eindelijk, al ware de borstriem voldoende bevestigd, om den zadel en de singels te kunnen wederhouden, zoo is het leder veel te smal, om daartoe te kunnen dienen, zonder het paard te hinderen. Immers de ondervinding heeft op marsch en in het veld geleerd, dat men, om het schaven of drukken van den borstriem voor te komen, bij die paarden, welke eene hooge schoft en dunne flanken hadden, den borstriem moest verlengen, wanneer er tijd, om af te pakken en den zadel te verleggen, ontbrak.

De Borstriem der lichte kavallerie heeft deze nadeelen niet, en alhoewel mede onvoldoende, om te beletten, dat de zadel en de geheele pakkaadje van het paard, bij het beklimmen van hoogten, eenigzins naar achteren glijde, zoo mag hij niettemin verre weg doelmatiger geacht worden, dan die der Kurassiers; - inzonderheid daar hij, tusschen de

voorbenen van het paard doorgaande, en onder de borst aan de singels bevestigd zijnde, deze, ten minste (wanneer de paarden geflankeerd zijn) op hunne plaats doet blijven.

Welken vorm men echter ook aan den borstriem geven wil, en op welke wijze men denzelfden zoude willen bevestigen, zoo geve men aan denzelfden voor het minst eene breedte van vijf ned. duimen. Zonder dit, zal hij nimmer nut hebben, en zal het paard er altoos door gehinderd zijn. Eindelijk, daar de ondervinding tevens heeft doen kennen, dat de borstriem in geen geval - inzonderheid op den duur - van veel nut zijn kan, en zij dus veeleer als een sieraad kan beschouwd worden, zoo is in alle gevallen de borstriem der lichte kavallerie, met het nummer van het regiment op een plaatje voor de borst, ook voor de Kurassiers verre te verkiezen.

De *Staatriem* moet den zadel aan eenen tegenovergestelden kant op deszelfs plaats houden, door aan denzelfden, het naar voren glijden - inzonderheid bij het afrijden eener beklommen hoogte - te beletten.

De ondervinding heeft intusschen hier wederom geleerd, hoezeer het paard gehinderd is, bij de minste spanning van den staatriem; hoe het dier in dat geval onophoudelijk achteruit slaat, en hoe de wrongen hetzelfde telken reize onder den staart kwetsen. Het tegenhouden van de geheele Kurassiers pakkaadje zal dus, door dit middel, niet worden bereikt, en het eenigste nut, hetwelk de staatriem kan aanbrengen, zal derhalve bestaan, in het op deszelfs plaats houden van het pakkuissen, hetwelk gereeder op eene doelmatiger wijze aan den zadel zoude kunnen bevestigd worden (doch daarover nader). Deszelfs nut is bij gevolg al zeer gering; doch, daar men nu eenmaal aan eenen staatriem gewoon is, en er ook zonder het minst voordeel, volstrekt een' staatriem schijnt te moeten wezen, zoo neme men, ten minste, hetgeen hij hinderlijks kan hebben, zooveel doenlijk weg en bevestigte denzelfden, (in plaats van door een bindriempje, hetwelk, behalve dat het ligt breken kan, moeilijk los te maken en oorzaak is, dat dit stuk, door het niet insmeeren, weinig of niet onderhouden wordt, en nog daarenboven door het gedurig heen en weder wrijven der schabrak beschadigt,) door een' gesp, even als het model der officieren zulks aangeeft, door welk middel men denzelfden naar welgevallen, in een oogeblik verlengen of verkorten kan, en vulle de wrong met kaarsvet, om het leder week te doen blijven. Dit middel is door vele officieren met nut gebezigd.

De *Singels* zijn van linnen, en twee in getal, welke over elkander geplaatst zijn; - de onderste buiksingel heeft negen en één halve, de bovenste acht nedl. duimen breedte. Het zadel en de geheele pakkaadje moet aan deze beide en door den Oversingel op het paard verzekerd worden. Het is derhalve van het grootste belang, dat deze Singels in alle opzichten aan derzelver doel beantwoorden; intusschen is het er verre af dat men dezelve doelmatig kan noemen. Linnen Singels zijn te zeer aan uitrekken en bij gevolg aan smal worden onderhevig; zij rafelen

uit en verslijten te schielijk; vooral, daar men verplicht is, dezelve dikwerf te moeten wasschen, om ze zindelijk te houden en van het zweet des paards te zuiveren, waardoor zij anders weldra zouden verstikken. Het model is daarenboven veel te smal, om de verlangde kracht, waardoor de zadel en de geheele pakkaadje op hunne plaats moeten gehouden worden, te kunnen uitoefenen. De smalle singels knijpen het paard onder het lijf, veroorzaken dubbelheden in de huid, en doen het paard, gelijk men zulks noemt, *oploopen*, hetwelk, inzonderheid bij het op- en afstijgen, waardoor de deken ligtelijk plooijen maakt en het paard gedrukt wordt. Een en ander kan voorgekomen worden, met het tegenwoordig model te doen veranderen en in plaats der twee linnen buksingels, ééne singel van gezond, gaaf, onrekbaar leder, van ten minste 15 Nedl. duimen, van boven met drie stooten bevestigd, aan te nemen. Behalve deze beide singels, wordt, zoo als boven gezegd is, de geheele pakkaadje daarenboven verzekerd, door eenen, insgelijks van linnen gemaakten, oversingel, ter breedte van acht Nederl. duimen, welke, over de schapenvacht heengaande, onder de borst van het paard vastgemaakt wordt en waaraan zich twee riemen bevinden (welke men ten onrechte kruisriemen noemt), om den mantel en de schapenvacht zamen te houden. Dezen Singel make men, even als den buksingel, van leder en zoo hecht en sterk, dat dezelve als onverslijtbaar kan worden aangemerkt. Dewijl deze, even als de buksingel, van het grootste belang is, geve men aan denzelfden eene breedte van tien Nedl. duimen, en bevestig of verbind de denzelfden, in plaats van onder de borst, bij voorkeur op zijde, ten einde het paard door den gesp niet te hinderen of te kwetsen. De aan denzelfden genaaide, zoogenaamde, kruisriem, deugt niet; want hij helet den oversingel op deszelfs plaats te blijven, trekt dien naar voren en scheurt zich dikwijls van den oversingel af; zonder den zoogenaamden kruisriem aan den oversingel te verbinden, doe men denzelfden, door de, aan den oversingel gemaakte, vaste passanten, heen schuiven, achter den mantelzak omgaan, bevestigt deze daarmede, en verbindt vervolgens de beide einden, min of meer naar voren, door eenen gesp. — Hierdoor zal men eenen wezenlijken kruisriem verkrijgen.

Men zal ons welligt tegenwerpen: Welke onkosten! En hierop antwoorden wij: *Ja*; doch de Kurassier zal zich op de deugdelijkheid van het tuig zijn's paards kunnen verlaten, en het dagelijks herstellen en telkens vernieuwen — hetgeen vooral in het veld zoo moeilijk is — zal ophouden. H. —

BESCHOUWING

DER

GROOTE KRIJGSWERKTUIGEN

BIJ

DE OUDEN,

IN LATERE TIJDEN, EN HEDENDAAGS.

(Vervolg van N°. 6.)

Na menigvuldige proeven en weifelingen, was men geslaagd, om ten naasten bij de geschiktste evenredigheid tusschen de drie hoofdbestanddeelen van het buskruid te vinden. Men ging voort, om elk derzelve, door keus en behandeling, de beste hoedanigheid mede te deelen; voorts

om door de buskruidmolens en de bewerking deze bestanddeelen tot grooter kracht te verbinden, terwijl sneller ontvlaming en meer schootkracht het gevolg waren van het korrelen (1501) van het buskruid, dat in eene toenemende maat steeds zoodanig in sterkte toenam, dat deze sedert *Lodewijk XIV*, meer dan verdubbeld is geworden.

Door deze vermeerderde schootkracht, welke de uitwerking van ligte projectielen die der voormalige veel zwaardere deed overtreffen, en het dubbel voordeel aanbod, van eene groote besparing van kosten, in de daarstelling van geschut en munitie, met dat van gemakkelijker vervoer en behandeling te vereenigen, werd de grond gelegd om de kalibers trapswijze tot de evenredigheden te brengen, welke wij sedert algemeen zien invoeren.

Men bepaalde zich tot twee soorten van vuurmonden naar mate hunne werking, hetzij regtstreeks (horizontaal) gelijk de onderscheiden kanons; of wel hoogswijs (vertikaal), zoo als bij bom-, granaat- of steen-mortier plaats moest hebben.

In het algemeen waren de *stukken* of kanons in twee hoofdvormen onderscheiden; in *muurbrekers* of *kartouwen* en in *slangen*, beiden, in dubbele, halve en vierendeels onderscheiden; de kartouwen van grooter kaliber en korter, waren bestemd, om op korter afstanden, b. v. tegen muren groot geweld te doen, en in dezelve bres te schieten; van deze waren de *geheele*, zoodanige, die 48 ponden ijzer schoten; de *drievierendeels* 36 ponden de *halve* à 24 pond. enz., terwijl, als iets buitengewoons, de *dubbele* van 96 ponden werden aangemerkt.

Alle stukken, wier lengte 30 kalibers te boven ging, werden *slangen* genaamd, wier bestemming was op verren afstand werkzaam te zijn, daar hunne groote lengte niet toeliet, hen een zoo aanmerkelijk kaliber als de muurbrekers te geven; van deze schoten de *gewone* 20, de *dubbele* 40 ponden ijzer.

Naarmate de behoefte eener grootere bewegelijkheid der legers meer werd gevoeld, onderging het geschut eene nadere onderscheiding in *veld-* en in *vesting* of *belegerings-*geschut, bij welker keuze men trapswijs tot diegene is genaderd, welke hedendaags als de doelmatigste wordt aangemerkt.

Het *werpgeschut*, welks werking door de zwaarte van het vallend ligchaam bepaald werd, bleef nog eene grootere middellijn behouden. Na het uitvinden der *bommen* (*) werd berekend, dat men de mortieren tot het wer-

(*) Te onrecht is zulks aan het tijdstip der belegering van Wachtendonk (1588) toegeschreven; daar *Valturius* reeds van dezelve gewaagt, in zijn werk, in 1472 nitgegeven, waarschijnlijk het eerste dat over de Krijgskunde is gedrukt, (§) en waarin vele merkwaardigheden, betrekkelijk de *oude* en *toenmalige* krijgswerktuigen, voorkomen.

pen van zoodanige *bommen* kon bezigen, wier gewigt met dat van eenen gelijkvormigen steenen kogel overeenstemde, en die, vallende, door de bedekking en gewelven konden dringen, terwijl hunne uitwerking, bij het springen, grootendeels afhing van de hoeveelheid kruid, die zij bevatten. Aanvankelijk waren zij dus ook zeer groot, tot men, volgens dezelfde beginselen als bij het kanon, ook derzelve afmetingen tot de juist vereischte werking verminderde.

Onder de regering van *Lodewijk XIV* behield men nog eenige mortieren van buitengewone grootte, namelijk van 18 dm. middellijn, wier bom, 500 ponden zwaar, 48 pond buskruid kon bevatten en met 12-18 pond geworpen werden. De ziel dezer mortieren was $1\frac{1}{4}$ kaliber lang; hun gewigt bedroeg 5,200 pd., dat van het affuit 1,100 pond, hunne bedoeling was, om in belegerde vestingen door die gewelven van kruidmagazijnen enz. te dringen, welke tegen gewone, min zware, bommen aangelegd en bestand geacht waren. Deze mortieren, die in het beleg van *Bergen-in-Henegouwen*, (1691) door *Lodewijk XIV*, door eene schertsende vergelijking met den zwaarlijvigen Graaf van *Comminges*, zijnen naam verkregen, zien wij ook in de beroemde belegering van *Grave* (1673) door *Willem III* gebezigd en daarbij van eenen mortier melding gemaakt, die uit *Wezel* aangevoerd, eene bom van 464 ponden wierp.

De aanwending dezer stukken werd echter zeer beperkt, door de zwarigheden van het vervoer, vooral die der munitie, door de groote kosten en de moeilijkheid van de lading, die zoo langzaam en welker trefzekerheid zoo wisselvallig was, dat de uitwerking in geene evenredigheid tot de onafscheidelijke zwarigheden stond; want, daar zij alleen door valkracht en indringen hunne bedoeling konden vervullen, zoo vorderde zulks het werpen met hooge elevatiën, waarbij alsdan de metaal-massa ongenoegzaam was, om het geweld der uitbarsting te kunnen weerstaan, even zoo als de affuiten en beddingen den schok van den terugstoot. Men oordeelde dus, dat mortieren van eene mindere middellijn voldoende en zelfs beter aan het oogmerk zouden beantwoorden, dan deze zoo belemmerende vuurmonden, welke het laatste in de belegeringen van *Traarbach* (1733) en van *Doornik* (1745), twee in getal, gebezigd zijn geworden.

Eene middelsoort of tweeslachtig vuurwapen, waarschijnlijk eene nederlandsche uitvinding (*), was in de 17de eeuw te voorschijn getreden en in de 18de toenemend vermeerderd, 't welk zonder juist geheel de eigendommelijke werking van het regtstreeksche en werpgeschut voort te

(*) Zij werden door hen reeds in den slag van *Neerwinden* (1693) gebezigd, alwaar de Franschen er 8 veroverden; zijnde dit soort geschut door deze laatstgenoemden, eerst in 1749 te *Douai*, in navolging gegoten.

brengen de geschiktheid tot beiden in eenen doorgaans voldoende trap vereenigde, namelijk, die vuurmonden, welke onder den naam van *Houwitser*, Eenhoorns en Granaat-stukken, in lengte en vorm, tusschen het kanon en het mortier in het midden stonden, en bestemd waren, om holle kogels of granaten, op aanmerkelijken afstand en met mindere verheffing dan de mortieren, te werpen of te schieten, of wel om eene groote hoeveelheid schroot te verspreiden. Ook ter zee begon men deze kortere stukken of *Karonnades* algemeen te gebruiken. Zoodanige stukken konden zwakker van metaal en daarbij tevens van grooter kaliber zijn, daar zij slechts holle projectielen werpende, ook maar eene kleine lading behoeften.

Trapswijs was men algemeen tot het aannemen van het beginsel gekomen, dat het meeste voordeel te wachten was, door het kaliber binnen de grenzen van den strengsten eisch der bedoeling te beperken, en naar de handelbaarheid van het stuk te wijzigen. Dus werd dat van 24 pond tot aanval en verdediging van vestingen, en van 36 pond tot de kust-batterijen en de bewapening der zwaarste oorlogsschepen, als het grenspunt, aangemerkt, waarin noodige uitwerking met beweegbaarheid zich lieten vereenigen. Onder *Napoleon* werden alleen de mortieren van 12 dm. fransch, welke met de steenmortieren van 15 dm. als het ultimatum van het werpgeschut aangemerkt werden, bijzonder tot het ontvangen dezer buitengewone zware lading (15 ned. pond.) het dragen op verren afstand ingerigt, en vooral tot gebruik der marine en der kustverdediging gebezigd, waartoe ook de voormalige (muurbrekers) kartouwen à 48 ponden ijzer weder in werking werden geroepen. Ter zelfder tijd waren in Engeland op de schepen van den eersten rang karonnades van 68 pond ijzer, elders zoo als hier, van 60 ponden geplaatst; terwijl bij de Russische zeemagt, zoogenaamde *Eenhoorns* van 96 pond, bij de Amerikanen, colombiaden van 100 ponden, gebezigd werden. Deze kalibers, overeenstemmende met die der voormalige dubbele kartouwen, had men als de hoogst bepaalde aangenomen.

De vele reusachtige stukken, op de Dardanellen aanwezig, waren veeleer als herinneringen aan voormalige wapenfeiten, dan wel als werkelijke verdedigingsmiddelen op hunne oude plaatsen verbleven.

Het lange tijdverloop had het aandenken aan hun vroeger gebruik uitgewischt, en den twijfel aan de mogelijkheid, vooral hedendaags, diepe wortels doen schieten; zoodat het voorstel eener proefneming, bij de zoozeer vermeerderde schootkracht van het buskruid, zooveel huivering verwekte, dat de geheele overredingskracht van den baron de *Tott* vereischt werd, om tot dezelve te doen besluiten.

Ten uiterste belangrijk is het verhaal, deswegens door dezen officier medegedeeld, aan wien en aan den graaf *de Bonneval* de Turken de eerste verbeteringen van hun geschutwezen verschuldigd zijn, waarvan echter hunne bijgeloovige onwetendheid verhinderd heeft de voordeelen te verwerven, die de onheilen hadden kunnen afwenden, welke sedert het Ottomansche rijk hebben getroffen. Ten gevolge eener zending, uit Frankrijk (1769) in *Konstantinopel* aangekomen, hield hij zich bezig met de verdedigingsmiddelen op te nemen, welke de hoofdstad tegen eene Russische onderneming konden beveiligen, en natuurlijkerwijs begaf hij zich naar de Dardanellen, waar het talrijk en ontzaggelijk geschut, door onzen landgenoot *van Kinsbergen* zoo naauwkeurig beschreven, bijzonder zijne aandacht trok. Onder eene menigte stukken van verschillende vorm, die in wanorde op den grond en overal verspreidlagen, bevond zich, op het Europeesch kasteel, een metalen stuk van zeer buitengewone grootte, onder de regering van *Amurath* (1580) gegoten, bestaande uit twee stukken, welke ter plaatse, waar het langeveld zich met het andere gedeelte vereenigd, door eene schroef te zamen gevoegd werd. Gelijk de andere stukken was het slechts op den grond in uitgeholde balken geplaatst; terwijl een muur van zwaar metselwerk allen terugloop verhinderde.

Nieuwsgierigheid, wegens de werking van zoodanige reuzenwerktuigen en omtrent de mogelijkheid, of dezelve eenige dienst bij de verdediging der zee-enge konden verleen, deden hem verlangen, hetzelve te doen losbranden, maar niet weinig moeite was er aan verbonden, om de bijgeloovige vrees der Turken voor eene zoodanige proef te overwinnen; daar zij de losbranding bijna met gelijken angst als de uitbarsting van een volkaan te gemoet zagen, uit hoofde, naar eene oude overlevering, stad en kasteel door de losbranding met instorting bedreigd werden.

Zeer groot was de zwaarigheid, die de lading verzelde, zoo door de moeilijkheid der behandeling van zulk een log gevaarte, als door die van een' steenklomp van zoodanig gewigt als de kogel, die, bij eene middellijn van 28 dm. ruim 800 ponden woog, en meer dan eene maand verliep met de toebereidselen om dit stuk in staat te brengen, om te kunnen afgeschoten worden.

Eindelijk was de dag bepaald en de lading met 300 ponden buskruid volbragt, maar toen het onverzettelijk besluit van den baron *de Tott*, om dit voorbeeldeloos waagstuk te bestaan, vernomen werd, pakten zich de weinige nog overige Turken, die niet reeds onmerkbaar waren afgedropen, ijlings weg, en alleen de belofte van *de Tott*, om mede in de gevaren te deelen, was in staat, den opperkonstapel over te halen, om het zelf af te steken. Zelfs de Bassa zou liever het gezelschap der vlugtelingen hebben vermeerderd, zoo niet eene soort van schaamte

hem had weerhouden, en de aanwijzing van eenen zwaren muur, van achter welken hij, in volkomene veiligheid, zich met het gezigt der uitwerking kon verlustigen, zijne nieuwsgierigheid geprikkeld en hem dus tot blijven bewogen had.

Een lange zonder diende, om het stuk af te schieten; terwijl de daarmede uitgeruste meester-kanonnier zich onmiddellijk na het aansteken verwijderde. Ontzettend was de losbarsting, voorafgegaan door eenen dreun, gelijk bij eene aardbeving, ofschoon ook al niet de beduchtheid verwezenlijkende. Tevens ontwaarde men dat de kogel zich op eenen afstand van 600 ellen in drie stukken had verdeeld, welke de geheele breedte der zee-enge, scherende en ricocheterende, doorkliefd, en vervolgens zich met opslagen tegen de overliggende hoogten verhieven.

De verslagenheid, over de vernieling der turksche vloot te *Tschesmé* (1769), niet min noodlottig voor derzelver marine dan later die bij *Navarino* (1826) had de voorstellen en pogingen van *de Tott* met geestdrift doen te gemoet komen, om de hoofdstad tegen eene onderneming der Russen te beveiligen, door de ontzaggelijke artillerie der kasteelen op eenen bruikbaren voet in te rigten, en zulks met te meer ijver en vertrouwen, daar de genomen proef en de uitwerking van een groot slangstuk van 60 ponden kaliber, tegen een Russisch oorlogschip, duidelijk de voordeelen in het oog deden vallen, die van zoodanige kalibers getrokken zouden kunnen worden, gelijk zulks ook later bij de onderneming der Engelschen (1807) ten volle is gebleken. Men had deze stukken, door eene soort van scheeps-afuiten en stellaadjen, tot mogelijke en oogenblikkelijke bruikbaarheid ingerigt; edoch, de dure lessen der ervaring waren, bij de diepe onkunde en de verbetering tegenstrevende trots der Turken, grootendeels verloren, zonder welke later de Britsche zeemagt bezwaarlijk haren ondergang zou hebben ontgaan.

Dat een zwaar kaliber in sommige gevallen eene buitengewone uitwerking moest voortbrengen, was een gevoelen, dat aanleiding schijnt te hebben gegeven, om de schepen, niet alleen met stukken van zwaarder kaliber dan vroeger te wapenen, maar enkele vuurmonden van meer dan gewone grootte op dezelve te plaatsen, die op korte afstanden met waterpas-schoten groote verwoesting moesten aanrigten. Van daar de invoering der *karonnades* van 68 en 60 ponden ijzer op de Engelsche en Fransche, van de *colombiades* op de Amerikaansche, van de lange houwitseren dubbele Eenhoorns op de Russische oorlogs-vaartuigen, welke laatste vuurmonden eene conische kamer en daardoor eene centrale kruid-ontsteking, zoo gunstig voor de schootkracht, bezaten; terwijl de mindere lading en korte ziel, eene groote verligting in derzelver metaal-gewigt gedoogden.

Hoogst gewigtig was het gevolg van de, overeenkomstig

dit beginsel, algemeene verzwareing van het kaliber van het scheepsgeschut, en deszelfs invloed op de zeegevechten; daar thans de dus gewapende schepen het gevecht op zulk eenen geringen afstand begonnen, dat de zware projectielen der korte stukken of karonnades hunne volle werking uitoefenden, en zoodanige verwoesting aanrigten, dat de strijd, welke vroeger dagen lang voortduurde en vaak zonder beslissing eindigde, thans, in zeer korten tijd, eene volkomene uitkomst opleverde; daar de neêrslag, met volstreckte vernieling der tegenovergestelde vloot, besloten werd. Getuigen de zeeslagen van *St. Vincent*, *Aboukir*, *Kamperduin*, *Trafalgar* en *Navarino*.

(Het vervolg hierna.)

ALBUM

VOOR

LEVENSSCHETSEN EN TAFERELEN UIT DE KRIJGSGESCHIEDENIS EN UIT HET KRIJGSMANSLEVEN.

FRIEDRICH WILHELM, GRAAF VAN BISMARCK.

Deze naam is gedurende de laatste jaren in de militaire letterkunde te veel genoemd geworden, dan dat wij het voor velen onzer lezers, vooral voor de officieren onzer kavallerie, waarvan wij thans een aanzienlijk aantal onder onze lezers mogen tellen, niet van belang zouden rekenen, iets meer van den levensloop dezes merkwaardigen mans te weten. De volgende levensschets is door ons uit het *Militair-Conversations-Lexikon* 1 B. 3s heft overgenomen.

»Friedrich, Wilhelm graaf von Bismarck, geboren den 28sten Julij 1783 te *Windheim* in *West-falen*, begon zijne militaire loopbaan in het jaar 1796, als kadet bij het 14de Regiment Hanoversche lichte Infanterie. Het uitbreken van den oorlog in 1803, tusschen Frankrijk en Engeland, in welchen oorlog Hanover door de fransche troepen bezet en dien ten gevolge het Hanoversche leger ontbonden werd, noodzaakte *Bismarck*, om die dienst te verlaten. Eene officiers-plaats in het Nassausche verkregen hebbende, gaf hij ook deze, na verloop van één jaar over, om naar Engeland over te steken, en aldaar in het opgerigte Hanoversche legioen te dienen. Daarmede woonde hij den togt van Lord *Cathcart* in Noord-Duitschland bij; verliet daarna in 1807, ten gevolge van een ongelukkig tweegevecht, de Engelsche dienst, keerde naar Frankrijk terug, werd als 1ste Luitenant, bij de *Wurtembergische* lichte ruitery aangesteld, en een half jaar daarna tot ritmeester bevorderd. In den veldtogt van het jaar 1809 tegen Oostenrijk, vond *Bismarck* gelegenheid zich voordeelig te onderscheiden. Een koene aanval, aan het hoofd van zijn eskadron, op een vijandelijk bataillon infanterie (1 Mei, bij *Niedau*), deed hem van den franschen keizer het kruis van het legioen van eer, en van zijnen koning het kruis voor militaire verdiensten verwerven. Gedurende het jaar 1812, nam hij aan al de gevechten deel, welke het derde armée-korps, onder de bevelen van den Maarschalk *Neij*, leverde; woonde den veldtogt van 1813 in Saksen, als Overste van het 1ste regiment lichte Ruitery, bij; vocht in den veldslag bij *Bautzen* en werd op den 23ste mei van dat jaar in een voorposten gevecht, in *Silezië*, gewond. Weldra van zijne wonden hersteld, had *Bismarck* het ongeluk, bij de voor het fransche leger zoo rampvolle gebeurtenis bij *Leipzig*, gevangen genomen te worden, keerde echter in November van hetzelfde jaar naar *Wurtemberg*

terug, en werd in den veldtogt van het jaar 1814 den *PRINS ADAM van Wurtemberg*, als Chef van den algemeenen Staf, toegevoegd. In diezelfde betrekking bleef hij in het leger, gedurende den veldtogt van het jaar 1815, waarin hij wederom, en wel op den 28ste Junij, in het gevecht voor *Straatsburg*, gelegenheid vond om zich door eenen glansrijken kavallerie aanval, op het vijandelijke centrum, te onderscheiden. Bij zijne terugkomst in het Vaderland, werd *Bismarck* in den gravenstand verheven.

»In de op dat tijdperk volgende vrede-jaren, werd het *Wurtembergische* Leger op nieuw georganiseerd, waarbij *Bismarck* tot lid van de, daarmede belaste, commissie benoemd werd. De nieuwe organisatie der ruitery, in het bijzonder aan zijne zorg toevertrouwd, hood hem nu de gelegenheid aan om zijne, gedurende zijne krijgskundige loopbaan, opgezamelde kennis en ondervinding toe te passen en alzoo de schepper van een geheel nieuw stelsel der Ruitery te worden, welke, zoo als alle nieuwigheden, even veel lof als blaam moest ondergaan. De voornaamste punten van zijn stelsel zijn: pelotons van 16 rotten te vormen, en alle wendingen, die vroeger met drie of vier rotten geschieden, door halve pelotons of 8 rotten te doen bewerkstelligen, bovendien bij elk eskadron één 5de poloton tirailleurs of flankeurs in te deelen, en daarvoor de beste ruiters en geschiktste manschappen uit te kiezen, om alzoo eene keur van manschappen te bezitten, welke men in gevaarvolle oogenblikken en in de moeilijkste omstandigheden kan aanwenden.

»*Von Bismarck*, maakte zijne denkbeelden en grondstellingen, in eene reeks van opvolgende werken, door den druk bekend. Deze zijn: — *Vorlesungen über die Taktik der Reiterei*, (1818) en, *die Elemente der Bewegungskunst eines Reiterregiments*, als aanhangsel tot het bovengenoemde werk (1819); *Sijstem der Reiterei* (1822); *Felddienst der Reiterei* (1820; dit laatste werk is in de Fransche, Engelsche, Russische en Poolsche talen overgebracht geworden; *Felddienst-Instruction für Schützen und Reiter* (1820-1821); *Neues Schützen sijstem der Reiterei* (1824); *Reiterbibliothek vijf deelen* (1825 tot 1829); *Ideen-tactiek der Reiterei*, met 24 platen 1829; en eindelijk *der Feldherr nach Vorbildern der Alten*, waarin de schrijver den geest van oorlogen in den vorm van vaste stellingen ontwikkelt. — *Von Bismarck* tot generaal benoemd, werd in het jaar 1825 als afgezant bij de hoven te Berlijn, Dresden en Hanover benoemd.

OVER

BELOONINGEN DER DAPPERHEID

EN

GEDENKTEKENEN

AAN HELDENBEDRIJVEN GEWIJD.

(Vervolg van N°. 7.)

Bij de verrassing van Breda in 1590 werd de plundering of de *verwachte buit* afgekocht voor twee maanden soldij aan de soldaten. Het merkwaardige voorbeeld van zelfopoffering van den onverschrokken Vice Admiraal der Zeeuwen *REINIER KLAASZON*, die, na de dapperste tegenweer gedurende 2 dagen tegen een der grootste Spaansche Gallioenen (1606), liever den brand in het buskruid steekt, dan zich over te geven, en met al, wat zich aan boord bevindt, in de lucht vliegt-gelijk *Sebastiaan DE LANGE* óór en de onvergetelijke van *SPEYK* na hem deed- bevestigt de grootmoedige en eervolle uitdeelingen en belooningen van dien tijd. Want de Staten begiftigden niet slechts de weduwe van dien held met een pensioen (waarbij de Admiraliteit een geschenk van 600 guldens voegde) maar

zij betaalden haar ook *één jaar kostgeld* voor al de schepe-lingen van Klaaszoön, en verleenden haar een aandeel in *den buit* van twee togten, en *vergoeding* van al hetgeen zij verloren had. De weduwen of weezen van het Scheepsvolk verwierven *eenige maanden soldij*. (*)

De onsterfelijke reiziger en zeheld VAN HEEMSKERK had in 't jaar 1604, door het veroveren van eene Portugesche Karak, eenen buit van 3,400,000 Guldens, en bedong zich, bij zijne benoeming tot Opperbevelhebber der vloot (in 1607) geene andere belooning noch soldij, dan 13 ten honderd van 't geen hij *boven* de 500,000 Guldens buit zoude maken.

Toen in 't jaar 1612 de Nederlandsche vloot, bij de Kaap Verdische eilanden, van 17 Spaansche Schepen er 13 veroverde, werd de aanzienlijke buit onder het Scheepsvolk verdeeld; maar de buit, door de vloot van den Admiraal J. WILLEKENS en den Onder-Admiraal PIETERSZ. HEIN behaald, was zoo groot, dat het scheepsvolk en de soldaten tot ongebon- denheid oversloegen, en de Kolonel Van Dorth groote moeite had, om de krijgstuicht te herstellen, ten einde uit Brazilië's hoofdstad geen *tweede Capua* voor de Nederlanders te maken.

Had men in 't jaar 1627 (zie n° 2.) het scheepsvolk van den zegesprekenden Admiraal JOACHIM VAN GIJZEN van den aanzienlijken buit van 12 tonnen gouds eene belooning van *33 maanden soldij* toegekend, nog schitterender waren in 't jaar 1628 de behaalde buit en de belooningen, aan het Scheepsvolk uitgedeeld. Deze voor altijd gedenkwaardige daad; de *Verovering der Spaansche Zilvervloot*, door PIET HEIN, in de baai van Matanza, bragt eenen schat van bijna *twaalf Millioenen Guldens* (in goud, zilver, edelgesteenten, specerijen enz.) in de handen van het bewind, en allen verwier- ven, behalve hun aandeel in den buit, aanzienlijke belo- ningen. Piet Hein verkreeg de groote gouden keten, ter waarde van 2500 Guldens, met den grooten gouden eerepenning, behalve vele andere eerbewijzen; de Britsche Ambassa- deur *Joachimi*, die dezen schat in de Engelsche havens met zoo veel moeite niet slechts tegen John Bull, maar zelfs tegen het Engelsche bewind en tegen de tolbedienden had weten te beveiligen, verwierf van de West-Indische Maatschap- pij een zilveren lampet en schotel ten geschenke, en het scheepsvolk werd met *37 maanden soldij* begiftigd (**). Ook de Am- sterdamsche zeheld HENDRIK LONCQ deelde in den roem en de belooningen der overwinnaars. De deelgenooten in de West-Indische Maatschappij verwierven toen eene uitdeeling van 50 ten honderd. Piet Hein werd toen een zeer welge- zeten man, en zorgde ook voor zijne broeders te Delft.

Niet minder merkwaardig, maar nog stoutmoediger, was het heldenbedrijf van den grooten M. HPZ. TROMP, die met den Vice-Admiraal WITTE Cz. de Witte in 't jaar 1639, door zijne luisterrijke overwinning in *Duins*, de Spaansche zee- magt vernietigde. De behaalde buit bedroeg wel slechts 134,000 Guldens, maar de Spanjaarden verloren 40 schepen, 7,000 man aan dooden, en 1700 gevangenen. Belangrijk werd voor- al voor de Onder-Officieren bij deze gelegenheid de toegestane *Verhooging van Soldij*, ten einde hen nog meer aan te moedigen, en een tweede besluit, waarbij aan de Admirali- teits-Collegiën vergund werd, om de oudste zonen van 'slands Onder-Officieren (die zwaar gewond of gesneuveld mogten zijn) te mogen aannemen als jongens of maats, tegen de soldij der gewone matrozen: ook de soldaten en matrozen werden door buitengewone soldijen en geldgeschenken beloond, en tot

(*) Notulen der Admiraliteit van Amsterdam, volgens de *Jonge*, over het Nederlandsche Zeewezen, I. bl. 298. De *La Rus*, Held- haftig Zeeland.

(**) Zie, behalve *Wagenaar* en de meeste Nederl. schrijvers, vooral *Scheltema*; in zijn Geschied- en Letterkundig Mengelwerk, III. (vol- gens het werk van den minder bekenden *Swinnee*).

nieuwe wapenfeiten ontvlamd. Doch de belangrijkste buit, sedert de verovering der Zilvervloot door *Hein* was die van 't jaar 1702, toen de Engelsch-Nederlandsche vloot, onder ROOKE en ALMONDE, de Spaansch-Fransche vloot in de haven van Vigos veroverde, en in weerwil van het geredde en vernielde, nog voor de waarde van 15 millioenen gulden buit maakte.

Ofschoon bij de landmagt slechts zelden van eenen buiten- gewonen buit gesproken wordt, maar daarentegen plunde- ringen van legers, steden en schansen dikwerf plaats hadden of afgekocht werden, zoo vindt men toch hier en daar voor- beelden van eenen zeer aanzienlijken buit, gelijk bij het be- stormen en veroveren der Nieuwe Schans door den dappe- ren verdediger van Groningen, *Rabenhaupt*, in 't jaar 1673, waar het zeer aanzienlijke aandeel van menigen Soldaat tot 2,000 gulden in goud beliep; waarvan men ook in late- re jaren en eeuwen nog genoegzame voorbeelden zoude kun- nen optellen, gelijk b. v. de buit van 200,000 gulden, die den beroemden Menno van Coehoorn, bij het veroveren van het Kasteel van Luik, in handen viel, of ook de buit der landtroepen in de Oost-Indiën.

N° 4. Ziet men op *bijzondere en buitengewone belo- ningen*, dan is ook, in dit opzigt, Nederland door geen ander rijk en door geen Souverein overtroffen, hetzij men op de *grootheid* der belooning, hetzij op de *edelaardige wijze* van uitdeelen, of op de *gepaste evenredigheid* tusschen hel- denbedrijven en belooningen lette. Reeds de vroegste, som- tijds zoo noodlottige, krijgsvorvallen, gelijk het gedenkwaar- dige beleg van Leiden (1574) en de verrassing van Breda (1590), leveren daartoe de onwraakbaarste bewijzen op. Niet slechts de bevelhebbers en vlootvoogden, en al het scheepsvolk, werden op de edelmoedigste wijze beloond, gelijk Boisot en zijne Zeeuwen, (zie n° I) maar ook de moedige en weergalooze volharding der Leidsche burgerij, zag zich op de voorbeeldigste wijze door de oprigting eener *Hooge School* binnen deze stad, die haren roem en welvaart voor altoos grondvestte, beloond; terwijl aan den edelaardigen WILLEM CORNELIS SPEELMAN, (die ten tijde van 't beleg en van den uitersten hongersnood liever zijne 8 duiven tot brievenbestel- lers ten nutte der stad liet bezigen, dan dat hij die voor zich en de zijnen tot levensonderhoud gebruikte) tot eene dank- bare nagedachtenis verlof gegeven werd, om den naam van *Duivenbode* te voeren, met het stadswapen in zijn wapen- schild. De invoering van eenen jaarlijkschen dank-en vreug- dedag op den 3den October (gelijk ter herinnering aan het ontzet van Alkmaar op den 8 October) verdient hier de loffe- lijkste vermelding.

Van de gedenkpenningen, wegens de verrassing van Breda in 1590, hebben wij reeds in n° 1. gesproken. Tot de bij- zondere belooningen behoort nog, dat de schrandere schipper *Adriaan van Bergen* en zijne twee knechts van de Staten niet slechts een geschenk in gereeden gelde ontvingen, maar ook met een jaargeld voor hun leven begiftigd werden. Op de gouden eerepenningen, aan de soldaten geschenken, las men, behalve de daad zelve: » *Gereed om te overwinnen of te sterven: loon voor onverwinnelijken moed.* » — De koene *Heraugiere* werd bevelhebber der stad, en de vaderlandlie- vende *Matthijs Held*, — die door een' zwaren hoest gekweld zijnde, het manmoedigste voorbeeld van zelfopoffering had gegeven, door een' zijner kameraden zelf een dolk aan te bieden, om hem te doorboren, ten einde de onderneming niet te verraden- werd bevelhebber en naderhand dappere verdediger der schans Noorddam. De dappere Veldmaarschalk Graaf *Ernst Casimir* VAN NASSAU, naderhand Stadhouder, verwierf voor zijne gewigtige diensten, in Utrecht bewezen, de som van 40,000 gulden.

De heldhaftige verdediging van Pieter Floriszoön tegen zes Engelsche schepen in den scheepsstrijd tusschen Tromp en

Blake (1652) werd door de Staten met een geschenk van 1200 Guldens beloond. De groote zeeheld *Maarten Harpertszoon Tromp* werd zevenmaal op eene uitstekende wijze voor zijne dappere wapenfeiten beloond, en prijkte zelfs met eereblijken van vreemde Souvereinen. De Staten hadden daarenboven, om zoo vele heldenbedrijven op eene allezins waardige wijze te beloonen, in 't midden der zeventiende eeuw, bij bijzondere plakaten, eervolle geschenken en belooningen voor dappere daden, verkregene wonden, en voor verminkten bepaald, waarbij vooral de navolgende punten zeer belangrijk waren:

(a) Aan al degenen, die een vijandelijk oorlogschip zouden aanvallen, enteren en veroveren, zal het veroverde schip, met al den aanleve van dien, geschonken worden.

(b) Voor het aanvallen, enteren en veroveren van het *vijandelijke 1ste Admiralaal-schip* zal de Admiraal of Kapitein, boven het veroverde schip en aanleve van dien, nog uit 's lands kas ontvangen eene som van 10,000 guldens; voor de veroverde schepen van andere Admiralen 6,000 guldens, en voor die van de verdere opperhoofden 4,000 guldens.

(c) Elk soldaat of matroos, die kloekmoedig de vlag van boven den eersten Admiraal zal afhalen en overleveren, zal tot eenen prijs gegeven worden de som van 1000 guldens, en voor de bovenvlag der andere Admiralen 500 guldens, voor de vlaggen van de voorstengen 250 guldens, van den bezaansmast 150 guldens, en voor de vlaggen van achteren 50 guldens.

(d) Niet minder edelmoedig waren de belooningen of eereblijken voor diegenen, die in 's lands dienst en voor de eer van 't vaderland verminkt werden.

Voor het verlies van beide oogen. . . 1066 G. 13 St. 4.

— — — — — een oog. . . . . 240 G.

Voor het verlies van beide armen. . . 1066 G. 13 St. 4.

— — — — — den regter arm. . . . . 333 G. 6 St. 8.

— — — — — den linker arm. . . . . 266 G. 13 St. 4.

Voor het verlies van beide handen. . . 933 G. 6 St. 8.

— — — — — de regter hand. . . . . 266 G. 13 St. 4.

— — — — — de linker hand. . . . . 240 G.

Voor het verlies van beide beenen. . . 533 G. 6 St. 8.

— — — — — een been. . . . . 240 G.

Voor het verlies van beide voeten. . . 333 G. 6 St. 8.

— — — — — eenen voet. . . . . 160 G.

(e) Alle overige belooningen, voor andere verminkingen of wonden, werden aan de bescheidenheid der Collegiën ter Admiraliteit overgelaten: en voor elk, die wegens ontvangene wonden onbekwaam was, om voor zich zelven de kost te winnen, werd daarenboven een rijksdaalder voor iedere week bepaald. De zoogenaamde *gouden siffletten* of fluitjes (waarvan men zich bedient op de schepen voor kommando signalen) behoorden mede tot deze belooningen der Officieren, waarvan wij bij de *Jonge* verscheidene voorbeelden vinden.

Na den vermaarden togt naar Chattam (zie n°. 2), werd aan den stoutmoedigen Kapitein *Jan van Brakel*, door de Staten, behalve de gouden keten, en den gouden gedenkpenning (ter waarde van 1200 guldens), het veroverde schip en 12,000 guldens voor zijn bootsvolk vereerd, en hij verwierf daarenboven het kommando over het nieuwe oorlogschip *Wassenaar*.

(Het vervolg hierna.)

VERSCHEIDENHEDEN.

Twee werken, welke in de hoogduitsche taal, het eene in Berlijn, het andere in Leipzig, het licht zien, baren in deze loopende oogenblikken, om derzelve wetenschappelijke en wijsgeerige strekking, in de militaire letterkunde, veel opzien, en zijn het onderwerp van belangrijke mededeelingen, on-

der de officieren van den waren stempel. Het eerste, de nagelatene werken van den Pruisischen generaal K. VON CLAUSEWITZ, getiteld *Vom Kriege*, is welligt het wijsgeerigste boek dat tot nog toe over de krijgskunst geschreven is, en dat het *inwendige wezen*, van de kunst des oorlogs, geheel van schoolastieke vormen en beginselen bevrijd, doet kennen. In het verlies van dien schrijver heeft men, naar het gevoelen van bevoegde beoordeelaars den *Kant* der krijgskunst te betreuren.

Het tweede, door ons bedoelde werk, is de *Militair-Conversations-Lexikon*, door eene vereeniging van Duitsche officieren bewerkt. De drie *heften* van den 1sten band, welke tot nu toe verschenen zijn, en welke wij voor ons hebben liggen, bevatten reeds menig kernvol artikel.

De bespiegelende onderwerpen, vooral, zijn daarin met eene voor ons geheel nieuwe vrijheid van denkbeelden en onafhankelijkheid van gevoelen behandeld, zoodat wij niet geheel vrij van het denkbeeld zijn gebleven, dat reeds op dit werk het eerste gedeelte van het vroeger verschenen werk van den Generaal VON CLAUSEWITZ, deszelfs wijsgeerige strekking heeft uitgeoefend. Als eene kleine proeve, nemen wij de denkbeelden dier redactie, over het bevorderings-stelsel, (een onderwerp dat vooral in de laatste tijden, tot voorwerp van menige bespiegeling verstrekt heeft) over.

»Het *Stelsel van bevordering* heeft op de krijgskundige »bruikbaarheid der troepen eenen wezenlijken invloed. In »de oudste tijden was reeds de *vrije keuze*, zoo wel van »hooger hand als bij de laagste trappen der militaire hierar- »chie, gebruikelijk. Bij de Romeinen kozen de soldaten der »legioenen hunne onder- en hoogere officieren; deze beide »klassen kozen hare hoofdlieden, *centurios*, terwijl de consuls »of prefecten uit deze hoofdlieden, de krijgs-tribunen (staf- »officieren) benoemden, wier werkring door de consuls »werd aangewezen. Toenmaals erkende men slechts de dien- »sten of functiën, welke elke graad konde uitoefenen, de »graden zelve echter niet. De hoogere en lagere bevelheb- »bers werden slechts voor eenen zekeren tijd gekozen, doch »bleven, na afloop daarvan, nog verkiesbaar. Dit stelsel »van bevordering was echt republikeinsch in oorsprong en »strekking, had echter meer *na-* dan *voordeelen*, en onder- »ging later veranderingen, waarbij kunde en ervaring, meer »dan de gunst der menigte, werden in het oog gehouden. In »de midden-eeuwen benoemden de vorsten eenen ervaren »krijgsman, tot opperbevelhebber of generaal; deze nu koos »onder zijne bekenden een aantal onderbevelhebbers of over- »sten, gaf hun, door patenten, het regt om regimenten aan te »werven, bepaalde de sterkte derzelve en de bewapening »der strijders, en tevens de geldsommen voor het maande- »lijksch onderhoud. De oversten handelden op gelijke wijze »in de keuze hunner hoofdlieden of kapiteins, terwijl deze »laatsten het regt hadden hunne luitenants te kiezen; de »soldaten benoemden zelve hunne onderofficieren. Langen »tijd bleef deze wijze van benoeming in gebruik, tot dat »eindelijk de Vorsten zich zelven het regt voorbehielden, de »Oversten en later ook de kapiteins en luitenants te benoe- »men. Een tijd lang-voornamelijk gedurende de 18de eeuw- »bleven de officiersplaatsen koopbaar. Daar nu in eenen »tijd, waarin men zoo weinig middel en gelegenheid vond, »zich op eene wetenschappelijke wijze, tot hoogere posten »voor te bereiden, de *krijg* en *dienstervaring* het beste mid- »del van aanbeveling waren, begon men langzamerhand daar- »aan eenige voorregten te verbinden, waaruit zich de *bevor- »dering naar ouderdom van dienst* of het zoogenaamde *ancien- »niteits-stelsel* ontwikkelde. Dit stelsel nu werd, uit eer- »keerdelijk begrepene inzigten, te oer getrokken, en lever- »de door ouderdom oerzwakte generaals en hoofd-officieren.

»Gedurende de fransche omwenteling was men in dit op- »zigt tot de grondstellingen van het Romeinsch gemeenebest »terug gekomen, doch weldra zocht de Fransche regering, »deze vrije keuze te beperken, om zich daardoor meer aan- »hang en magt in het leger toe te eigenen. In den aanvang

» der regering van *Napoleon*, smolt men de drie stelsels in één, door $\frac{1}{3}$ der officiers-plaatsen aan de vrije keuze, $\frac{1}{2}$ aan den ouderdom van dienst en $\frac{1}{3}$ aan de keuze van den eersten konsul te geven (het eerste derde gedeelte verviel later aan de militaire scholen): Deze keuze bepaalde zich echter tot de lagere officiers-plaatsen. Dit stelsel heeft duchtige officiers geleverd.

» Het eerste en voornaamste vereischte van een goed stelsel van bevordering is: *vrije mededinging (vrije concurrenz)*, bij het opklimmen tot den graad van officier. De verdere bevordering moet echter gedeeltelijk van de technische kennis en bruikbaarheid voor de dienst, en gedeeltelijk van de verwerving van wetenschappelijke kennis, die in den oorlog met voordeel kunnen worden aangewend, afhankelijk gemaakt worden. Wanneer een aangenomen stelsel van bevordering, slechts *jonge* subalterne- en *bejaarde* bataillons-, regiments-, brigade- en divisie-kommandanten voortbrengt, dan is het *gebrekkelig*. Wil men ondervinding, met hoogere kennis en vorming en koene onderscheidingsgeest, doelmatig vereenigen, dan moet het ook *oude* subalternen, en *jonge* staf-officiëren en generaals geven."

» Pz."

Nog zeer onlangs was *Spectator* in de gelegenheid op te merken, hoe weinig de studie van de krijgskunde, bij vele onzer officieren, zelfs van hooge graden, in achtung staat, en hoeverre theorie voor zoogenaamde praktijk en ondervinding wordt terug gezet; het is daarom dat hij het volgende uittreksel uit: *Les mémoires pour servir à l'histoire militaire sous le directoire, le consulat et l'empire, par GOUVION ST. CYR, Tom. IV. p. 149*, aan zijne lezers ter overweging geeft. Dit uittreksel bevat het oordeel van *Napoleon* over de studie der krijgskunst.

» Den avond van het gevecht bij Dohna, (8 Sept. 1813) noodigde *Napoleon* den maarschalk *Gouvion St. Cyr*, welks korps alleen dien dag gevochten had, ten avondmaal. Kort daarop kwam de jonge hertog v. *Piacenza*, een van 's Keizers adjudanten, het vertrek binnen en rapporteerde de nederlaag van den maarschalk *Ney*, bij *Dennowitz*. *Napoleon* liet zich alle de omstandigheden van het gevecht verhalen, en trad tot in de geringste bijzonderheden, van de, door de verschillende korpsen, uitgevoerde bewegingen. Daarop verklaarde hij zijnen dischgenooten (de Koning van Napels was daarbij nog tegenwoordig) — met buitengewone bedaardheid van geest en duidelijkheid, de oorzaken van deze nederlaag, zonder eenige de minste ongunstige aanmerking, omtrent het gehouden gedrag van *Ney* of eenigen anderen onderbevelhebber, te maken, noch eenig teeken van ongenoegen te geven; integendeel hij leidde de geheele schuld op de moeilijkheden der krijgskunst, welke — zoo als hij zich uitdrukte — niet genoeg gekend waren. *Napoleon* voegde daarbij, dat, zoo de tijd het hem toeliet, hij alsdan een werk wilde schrijven, waarin hij de grondstellingen der krijgskunst, zoo eenvoudig en bepaald zoude voordragen, dat ieder militair ze zouden kunnen vatten en waaruit men de kunst van oorlogen, even als elk andere wetenschap, zoude kunnen leeren. Daarop merkte de maarschalk *Gouvion St. Cyr* aan, dat het voorzeker te wenschen ware, dat de ondervinding van zulk een groot veldheer, voor Frankrijk, niet verloren ging; — dat hij echter tot dien tijd toe getwijfeld had, of wel iemand in staat zoude zijn, zulk eenen gewigtigen arbeid te volbrengen, geloovende evenwel, dat niemand beter dan Zijne Majesteit die taak op zich zoude kunnen nemen. Hierbij

voegde hij nog, dat het hem voorgekomen was, dat *ervaring* en *praktijk*, al rekenden die ook van nog zoo lang — juist niet de eenige en beste middelen waren, om zich de krijgskunst eigen te maken; en dat al de generaals, die, in den loop der oorlogen, welke op de fransche omwenteling gevolgd waren, aan het hoofd van legers hadden gestaan, juist door de ervaring niet veel schenen geleerd te hebben; — dat hij zelfs *Z. M.* daarvan niet konde uitzonderen, dewijl hij diens veldtogten in Italië voor een zijner grootste meesterstukken hield. — De Keizer gaf den maarschalk gelijk, zeggende, dat hij zelfs den veldtogt in Italië, vooral in betrekking der geringe middelen, welke hem dáár ten dienste hadden gestaan, voor zijn grootste meesterstuk hield, en dat hij (*Napoleon*) slechts een *eenige* generaal kende, welke voortdurend zich door ervaring volmaakt had, namelijk de maarschalk *Turenne*, wiens buitengewoon groote talenten *de vrucht van grondige studiën* waren en die daardoor het te bereiken doel het meeste genaderd had."

Niet alleen *Napoleon*, maar al de grootste veldheeren, dachten alzoo over de studie der krijgskunst en der krijgsgeschiedenis; en . . . . . doch gevoegelijk kunnen wij hier afbreken.

De *Algemeine Militaire Zeitung* van den 4de dezer bevat een niet onbelangrijk verslag, der door den keizer van Rusland, op den 17sten Julij II. gehouden inspectie over de Russische vloot, op de hoogte van Krasnajar Gorka. Toen de Keizer op de stoomboot *Ischora*, in het gezigt der onderzeil zijnde vloot kwam, stelde zich de geheele linie, op het bevel van den Admiraal *Crown*, in beweging, waarop deze laatste zijne vlag op het fregat *Ceres* liet eischen; de Keizerlijke stoomboot salueerde dezelve met 11 kanonschoten. Reeds op zekeren afstand liet de Keizer, door een signaal, hoogstdezelfs tevredenheid betuigen over het indrukwekkende van deze manoeuvre, hetwelk met een luid *hurra* over de geheele vloot ontvangen werd. Zoodra het Eskader zich in slaglinie gesteld had, defileerde hetzelfde voorbij de stoomboot, waarop de keizerlijke vlag alstoen geschen werd. Op datzelfde oogenblik werden meer dan 1800 vuurmonden te gelijk losgebrand, en eer de rook was opgetrokken, hadden reeds al de schepen gewend, om nogmaals eene volle laag te geven. De grootvorst *Konstantijn* (zoon des Keizers) en groot-Admiraal van Rusland, intusschen met de stoomboot *Alexandra* aangekomen zijnde, liet de keizer de groot-Admiraals vlag op de fokkemast der *Ischora* hijschen en met 15 kanonschoten salueren. Nadat men eenige evolutiën had uitgevoerd, deed de Keizer het eskader in twee gedeelten verdeelen, waarvan het eene gelast werd, om den toegang der haven van Kronstad te verdedigen, het andere om dien toegang te forceren; toen greep er een spiegelgevecht, op eene groote schaal genomen, plaats, dat voor het uiterlijke al het aanzien van eenen hardnekkigen zeeslag had. Op een gegeven signaal keerde alles in de vorige orde met twee kolonnen terug, waarop *Z. M.* zijne uiterste tevredenheid aan den Admiraal en overige zeelieden liet betuigen en bevel tot den aftogt naar de reede van Kronstad gaf. De bevelen, die door middel van signalen gegeven werden, moesten over eene uitgestrektheid van 10 wersten loopen. Deze inspectie is welligt eenig geweest."

Door toeval is de verschijning van dit nummer eenige dagen vertraagd geworden. N°. 9 zal, om die reden, binnen weinige dagen volgen.